

Telegraful Român

ORGANUL OFICIAL AL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMANE DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU
ȘI AL EPISCOPIILOR CLUJ ȘI ORADEA

Abonamentul
pentru parohii cl. I Lei 40; cl. II Lei 30; cl. III
Lei 25. Particulari Lei 25. Autorități și străinătate
Lei 50. De sprijin Lei 75. Pentru America
10 Dolari.

Articolele și corespondența
se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu,
str. 1 Mai 35. — Articolele nepublicate nu se
înapoiază. — Scrisorile nefrancate se refuză.

Prețul inserțiunilor
un cm.² 60 Bani pentru odată; dacă se publică de
mai multe ori se dă rabat corespunzător.
Inserțiunile se adresează ADMINISTRAȚIEI Tele-
grafului Român, Sibiu, strada 1 Mai Nr. 35.

+ JUSTINIAN

DIN MILA LUI DUMNEZEU ȘI VOINȚA CLERULUI ȘI POPORULUI DREPT-
CREDINCIOS, ARHIEPISCOPI AL BUCUREȘTILOR, MITROPOLIT AL UN-
GRO-VLAHIEI, PATRIARH AL ROMÂNIEI, LOȚIITOR AL SCAUNULUI
DIN CEZAREEA CAPADOCIEI ȘI PREȘEDINTE AL SFÎNTULUI SINOD AL
BISERICII AUTOCEFALE ORTODOXE ROMÎNE,

IUBITULUI NOSTRU CLER ȘI POPOR DREPTCREDINCIOS,

Har și pace de la Dumnezeu, iar dela Noi părintească binecuvîntare,

„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe
pămînt pace, între oameni bunăvoire“ (Luca 2, 14)

Iubiții mei fii suflați,

Clopotele bisericilor noastre sună îndelung în aceste zile, vestindu-ne Nașterea Mîntuitorului lumii. Ele, ca și îngerii odinioară, ne „vestesc bucurie mare, care va fi la tot poporul“ [Luca 2, 10] și ne chiamă în fața sfintelor altare, pentru a ne pleca genunchii în fața minunii din ieslea staulului din Vitleem, după ce în ajunul Crăciunului, preoții înșiși au vestit credincioșilor în casele lor Nașterea Domnului, ducîndu-le sfînta icoană pentru a se închina lui Dumnezeu cel întrupat om și pentru a se bucura văzînd „taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută, ce s-a arătat celor de pe pămînt, prin Născătoarea de Dumnezeu“ [Tropar, gl. IV].

Bucuria deplină a sărbătorii o trăiește însă cel ce se împărtășește din binefacerile aduse de Nașterea Domnului în lume. Aceste binefaceri, ni le vestește corul îngeresc, pe bolta cerului deschis deasupra staulului din Vitleem: lui Dumnezeu slavă; oamenilor, pace și bunăvoire. Lui Dumnezeu slava pe care oamenii n-au știut-o înainte de Nașterea Domnului Hristos; oamenilor, pacea și bunăvoirea, atît de mult așteptate.

Fără Hristos, „lumina cunoștinței“ care „luminează pe tot omul ce vine în lume“, noi cei de azi n-am fi cunoscut pe Dumnezeu.

Hristos ni-L arată pe Dumnezeu în persoana Sa, căci ce-i Iisus Hristos, dacă nu chipul văzut al lui Dumnezeu cel nevăzut? În fața acestui Prunc, în fața acestui staul, a acestei iesle, a acestei peșteri, în fața acestor păstori care primesc plini de credință vestirea îngerilor simțim îndurarea Celui de sus, mila Sa de oameni, bunătatea Sa nemărgi-

nită, iubirea nețărmurită a Părintelui Ceresc, „căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încît a dat pe Fiul Său Unul Născut, pentru ca oricine crede într-însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică“ [Ioan 3, 14]. Iar pentru ca orice frică de El să dispară, El are o Maică, cea mai slăvită dintre fiicele pămîntului, care stă alături de dumnezeescul ei Fiu, pentru a ne chema pe toți mai aproape de El, mai aproape de Dumnezeu întrupat, pentru a-L iubi, pentru a-L ruga, pentru a-L slăvi, pentru a ne închina Lui. În fața acestei milostiviri a Părintelui Ceresc, vom rosti și noi împreună cu Apostolul: „Cu adevărat, mare este taina creștinătății! Dumnezeu s-a arătat în trup, s-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, s-a propovăduit întru neamuri a fost crezut în lume, s-a înălțat întru mărire“ [1 Timotei 3, 16].

În cuvintele veșnice ale Sfintei Evanghelii, ca și în parabolele Sale minunate, Mîntuitorul ni-l arată pe Dumnezeu Părinte iubitor, Atotputernic, Atotștiutor, plin de milă și îndurări față de oameni Prin Hristos, născut din Fecioara Maria, Dumnezeu s-a făcut cunoscut oamenilor, și ceea ce este și mai mult, s-a făcut iubit oamenilor. Dumnezeu este nevăzut, dar „Cuvîntul s-a făcut trup și noi am văzut slava Lui, slavă ca Unuia Născut din Tatăl plin de har și adevăr“ [Ioan 1, 14]. Ne-am apropiat astfel prin Mîntuitorul nostru Hristos de Dumnezeu, pentru a ne închina Lui și a-L iubi ca izvor a tot binele.

Adevărata slavă a lui Dumnezeu ne cere însă nu numai iubire față de Dumnezeu, ci și iubire pentru fiii Săi pămîntești, pentru semenii noștri, oamenii de pe toată fața pămîntului, ori-

care ar fi culoarea pielii lor și oricare le-ar fi credința religioasă, căci „dacă Dumnezeu astfel ne-a iubit pe noi — zice Sfîntul Apostol și Evanghelist Ioan — și noi datori sîntem să ne iubim unul pe altul“ [1 Ioan 4, 11].

Roadele unei astfel de iubiri sînt pacea și bunăvoire între oameni, cîntate de îngeri la Nașterea Domnului, odată cu slava lui Dumnezeu. Spre această pace și bunăvoire își îndreaptă dorințele, năzuințele și speranțele omenirea întreagă, care însetează după ele cum însetează cerbul după apa limpede a izvoarelor.

Popoarele sînt legate unele de altele prin mii de legături și de interese. Ele își fac schimburi de bunuri, de păreri, de obiceiuri în așa măsură, încît omenirea întreagă apare ca o mare familie. Totul ne apropie, ne leagă. Ne apropie fluviile, mările, firele de telegraf, văzduhul însuși a ajuns o cale de legătură între diferitele locuri ale pămîntului. Ne leagă credințele noastre și aspirațiile noastre cele mai înalte. De aceea ne rugăm împreună cu Proorocul: „Doamne, revarsă pacea Ta peste noi căci toate lucrurile noastre pentru noi le-ai făcut“ [Is 22, 12].

Durerea noastră însă este că alături de mulțimea nenumărată a celor ce voiesc pacea a toată lumea, sînt în țările apusene și America un mîunchi de oameni, care „nu grăiesc de pace, ci răutăți plănuiesc în inima lor“ [Ps. 34, 20]. Ei seamănă neîncrederea, vrajba și neînțelegerea în lume. Sîntem deplin încredințați însă că se va împlini cu ei cuvintele cîntării sfinte: „Orice sfat vor sfătui, risipi-l-va Domnul.“

Oamenii pot avea păreri deosebite, năzuințe felurite, înțelegeri deosebite a anumitor lucruri și treburi. Popoarele au feluri de trai deosebite și cele mai multe țin la obiceiurile lor, la ceea ce au. Dacă este bunăvoire însă, dacă este mereu vie voința de a trăi în pace și în înțelegere, ele se împacă, trăiesc unele alături de altele în pace și înțelegere și nu se gîndesc să ajungă la încăierări războinice, care nu pot aduce decît ruină și distrugere pentru toți.

Ridicați-vă ochii și priviți bolta înstelată a cerului. Oricît de numeroase sînt stelele de pe el, oricare e mărimea și depărtarea dintre ele, ele se înlanțuie,

Urmare din pag. 1

se armonizează în imensitatea cerului, dându-ne priveliștea unei unități desăvârșite în varietatea cea mai felurită. Nu s-ar putea oglindi aceeași priveliște și în viața oamenilor și a popoarelor ca să se înțeleagă, oricât de îndepărtați ar fi unul de altul prin distanță, stare materială și orînduire socială? Bunavoire între oameni cîntată de îngeri la Nașterea Domnului e calea ce duce la o asemenea așezare în lume. În ciuda tuturor aparențelor, omenirea pășește pe această cale, iar noi creștinii ne amintim de cuvîntul Sfintei Scripturi care spune că: „Mila și adevărul se vor întîmpina, dreptatea și pacea se vor săruta“ [Ps. LXXXIV, 11].

Spre această pace și-a îndreptat gîndul și Mîntuitorul Hristos, cînd a zis „Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu“ [Ioan XIV, 27]. Lumea vremii Lui, a împăraților și patricienilor romani, impunea popoarelor pacea cuceritorului. În opoziție cu aceasta, Iisus Hristos a dăruit oamenilor „pacea Lui“, cea care nu cunoaște sclavi, expozați și obijduiți, — pace pe care Psalmistul ne-o înfățișează astfel: „Dorința celor obijduiți ai ascultat-o, Doamne; întărit-ai inima lor: urechea Ta i-a luat în seamă, ca să faci dreptate orfanilor și dosădiților și ca omul — cel din țărîină luat — să nu mai insufle temere“ [Ps. IX, 37—38].

Omul să nu mai insufle temere semenului său; cel puternic să nu mai caute înrobirea celui slab, cel învățat să nu se mai gîndească la asuprirea celui neînvățat; legăturile dintre oameni și popoare să se întemeieze pe dragoste și preuire reciprocă. „Să iubești pe aproapele tău, ca pe tine însuși“ [Matei XXII, 38] — așa le poruncește Mîntuitorul Hristos. „Căci unde sălășluiește dragostea, acolo unde patimile se topesc, vrăjmășiile și nedreptățile amuțesc, iar viața obștească înflorește... Starea firească dintre oameni și dintre popoare trebuie să fie de bună înțelegere, de ajutorare și de pace“ [Învățătura de Credință Creștină Ortodoxă]. Creștinii de pretutindeni sînt datori să lupte pentru instaurarea în lume a acestor sfinte învățături. În vremea noastră nu este cu puțință ca legăturile dintre oameni și popoare să fie stăpînite de dreptul forței. Creștinii nu pot avea nici o părtașire cu cei care plănuiesc să stăpînească lumea prin forță. Creștinul adevărat se roagă cu Psalmistul: „Doamne, iubesc aleanul casei Tale și locul unde sălășluiește slava Ta. Nu pune sufletul meu laolaltă cu al păcătoșilor, nici viața mea cu a vărsătorilor de sînge, în ale căror mîini este nelegiuirea“ [Ps. XXV, 8—9].

Popoarele își întăresc tot mai mult convingerea că este posibilă coexistența lor pașnică, dincolo de sistemele social-economice și politice, care le guvernează. Toate popoarele lumii au dreptul să-și hotărească singure soarta, fără nici un amestec din afară în treburile lor interne — și este necesară respectarea reciprocă a integrității teritoriale și suveranității naționale. Mari sau mici, popoarele sînt egale în drepturi, iar relațiunile dintre ele trebuie să le asigure avantaje reciproce. Agresiunea, folosirea forței, — nu mai poate constitui astăzi un mijloc potrivit demnității și

valorii morale a omului, pentru rezolvarea neînțelegerilor care se pot ivi între popoare.

Așezarea legăturilor dintre popoare pe aceste temelii este cerută și de principiile morale ale Evangheliei Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Sfîntul Apostol Pavel a numit învățătura Mîntuitorului o „Evanghelie a păcii“ [Efeseni VI, 15], concentrînd-o în porunca nemuritoare a dragostei, care „îndelung răbdă, se milostivește, nu pizmuește... nu caută ale sale, nu se aprinde cu mînie... nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr“ [I Corinteni XIII, 4—6], poruncă spre împlinirea căreia îndemnînd pe creștini, le spune „Căutați pacea cu toată lumea și sfîntenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul“ [Evrei XII, 14], „pentru că împărăția lui Dumnezeu nu este mîncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfînt“ [Romani XIV, 17].

Iubiții mei fii sufletești,

Puține zile ne mai despart de începutul unui „An Nou“. Una cîte una au fost rupte filele din calendarul anului 1955, pe care l-am întîmpinat cu îngrijorări și cu teamă, căci puterile apuse, grupate în Organizația Pactului Atlanticului de Nord, amenințau omenirea cu un război în care vor folosi arme atomice.

Zorile „Anului Nou — 1955“ erau întunecate de includerea Germaniei Occidentale în această Organizație. Și totuși, opinia publică — glasul conștiinței popoarelor — cea mai mare forță morală a veacului nostru, a făcut ca anul 1955 să fie cel mai fructuos an pentru cauza păcii, de la încetarea ultimului război mondial. Astfel, în cursul acestui an, a avut loc la Helsinki „Adunarea Mondială a Păcii“, cu scopul de a ușura — printr-un larg schimb de păreri asupra celor mai importante probleme — sarcina conducătorilor de State, cărora le revine răspunderea de a decide de soarta omenirii; a fost semnat tratatul de pace prin care s-a restabilit Statul Austriei independente și democratice; s-au ținut la Geneva trei conferințe pentru promovarea păcii: a șefilor guvernelor celor patru mari puteri, a miniștrilor Afacerilor Externe ale acestor guverne și a oamenilor de știință din întreaga lume pentru folosirea energiei atomice în scopuri pașnice,

Delegații guvernamentale, ziariști, reprezentanți ai științelor și artelor, muncitori și parlamentari, au întreprins vizite reciproce în diferite țări din Europa, Asia și de dincolo de Ocean. Cea de o doua jumătate a acestui an a fost trăită de omenirea întreagă în atmosfera creată de „spiritul Genevei“ — spiritul încrederii și al sincerității în relațiile internaționale, al tratativilor, al bunei înțelegeri și prieteniei între toate popoarele lumii. Conducătorii Statelor iubitoare de pace se străduiesc din toate puterile pentru salvarea lumii de urgia unui nou război, făcînd călătorii lungi dintr-un continent într-altul, încheind alianțe de pace și bună-înțelegere între popoare, propovăduind dragostea și frăția între oameni.

În areopagul popoarelor — Organizația Națiunilor Unite — care veghează la pacea lumii, au mai fost primite în aceste zile încă 16 țări, printre care și țara noastră.

Iubiții mei fii sufletești,

Au fost revolvate multe probleme de importanță mondială. Altele au rămas deschise. Pe acestea, omenirea le trece pe seama „Anului Nou — 1956“. Biroul Consiliului Mondial al Păcii, prin Apelul din 13 decembrie anul acesta, atrage atenția omenirii doritoare de pace asupra unei probleme importante, care stă încă în calea păcii și bunei înțelegeri între popoare, anunțînd: „Cursa înarmărilor, care continuă în ciuda slăbirii încordării în relațiile internaționale, este principala piedecă în calea succesului tratativilor între cele patru mari puteri“.

Vorbînd despre problema dezarmării, Apelul continuă: „Speranța oamenilor în înfăptuirea dezarmării este nepieritoare. Oamenii știu că au posibilitatea de a trăi liniștit, că descoperirile științifice îi pot elibera de coșmarul groaznic al mizeriei și foametei, și le pot asigura creșterea bineistării“.

Biroul Consiliului Mondial al Păcii, invitînd pentru lucrările sesiunii Consiliului Mondial al Păcii din 5—9 aprilie 1956, „pe toți cei care îi îngrijorează cursa înarmărilor... să-și expună acolo părerile și propunerile“ aducînd „o contribuție deosebită la cauza rezolvării acestei probleme“ — își încheie Apelul cu aceste nădejdi: „Fiecare pas pe calea reducerii armamentelor va permite să se ia noi măsuri în vederea dezarmării. Fiecare pas pe această cale va contribui la restabilirea încrederii și la reglementarea problemelor litigioase. Fiecare pas pe această cale va apropia ceasul cînd în locul neîncrederii și temerii va veni colaborarea pașnică între toate țările, frăția între toate popoarele.“

Răsfoind filele calendarului anului ce se sfîrșește, cu însemnările noastre despre marile biruințe ale cauzei păcii, — să deschidem cu încredere porțile „Noului An“. Dumnezeu Atotputernicul, care a zidit cerul și pămîntul, marea și toate cîte sînt într-însule, își va pleca urechea spre năzuințele cele mai fierbinți de „pace pe pămînt și bunăvoire între oameni“ și „cu pace va binecuvînta pe poporul Său“ [Ps. XXVIII, 11].

Pentru aceasta și Noi, Părintele vostru sufletesc, vă îndemnăm să cugețați stăruitor la învățămintele slăvitei sărbători de azi și să fiți împlinitori poruncilor Mîntuitorului nostru Iisus Hristos — „Domnul păcii“. Fiți uniți în cuget, trăiți în pace și Dumnezeu dragostei și al păcii va fi cu voi“ [II Corinteni XIII, 11]. Astfel se va îndura El, ca atunci cînd vom încerca să încheiem socotelile anului ce vine, să putem grăi cu Psalmistul: „Veniți de vedeți faptele mărețe ale Domnului, minunile pe care le-a făcut El pe pămînt; El a stăvilit războaiele pînă la capătul pămîntului“ [Ps. XLV, 8—9].

Al vostru fierbinte rugător către Dumnezeu cel în Treime lăudat,

† Justinian
Patriarhul Romîniei

Data în reședința Noastră Patriarhală din București, de praznicul Nașterii Domnului — 1955.

Fericiți sunt făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema.

Sensul soteriologic al dogmei întrupării

Dogma întrupării ocupă o poziție centrală în creștinism și cu ea rămâne sau cade întreg eșafodajul dogmatic, cultic și moral al vieții duhovnicești, așa cum se desfășoară ea, privegheată de Duhul Sfânt, în cadrul Bisericii creștine. Deaceia, când Arie a îndrăznit să atingă cu gând sacrileg acest adevăr fundamental al creștinătății, Sf. Părinți, sesizând întreg pericolul care ar rezulta din acceptarea ereziei ariene pentru conștiința și pentru destinul istoric al creștinismului, s-au grăbit să formuleze dogma întrupării în termenii concis și fără echivoc ai art. 3 din simbolul niceo-constantinopolitan.

Datorită acestui fapt de proporții uriașe, care este faptul întrupării, religia lui Hristos nu mai este religia unui Dumnezeu necunoscut, conceput după măsura strimții a părerilor omenești, ci este expresia celui mai desăvârșit realism religios fiind religia unui Dumnezeu cunoscut familiar, sesizabil până la palpate, a unui Dumnezeu care „s-a arătat nouă” și care „s-a făcut trup și a locuit printre noi, plin de har și de adevăr”, în persoana lui Iisus Hristos. Cine este Iisus Hristos? Este Logosul întrupat, este însuși Cuvântul cel vecinic al Tatălui, prin carele toate s-au făcut și fără de care „nimic nu s-a făcut din tot ce s-a făcut”. „Este Dumnezeu născut înainte de vecl, din ființa Tatălui” ne lămurește simbolul athanasian. „Este și om în timp, din ființa Mariei; Dumnezeu desăvârșit și om desăvârșit, alcătuit din suflet rațional și trup omnesc. Egal cu Tatăl după dumnezeire, mai mic decât Tatăl după partea omenească. El cu toate că este și Dumnezeu și om, totuși nu doi ci unu este Hristos. Unu este nu prin schimbarea dumnezeirii în trup, ci prin ridicarea părții omenești la dumnezeire, este unu cu totul, nu prin confundarea firilor, ci prin uniunea ipostatică. Căci precum suflet rațional și trup unu este omul, tot astfel Dumnezeu și om unu este Hristos care a pățimțit pentru mântuirea noastră”.

Dece trebuia totuși să se intrupeze însuși Cuvântul Tatălui în persoana lui Iisus Hristos? Nu putea să ne mântuiască și altfel? Iată una din cele mai însemnate probleme care se pot pune în legătură cu această învățătură fundamentală a credinței creștine, la care vom încerca să răspundem într-o citva astăzi.

Cel dintii răspuns ni-l dă însuși Mântuitorul Hristos, când spune lui Ioan la botez „Lasă acum, căci așa se cade ca să se plinească toată dreptatea.” Este vorba despre desăvârșita dreptate a lui Dumnezeu, care cerea ca cel care a greșit — adică omul — să fie tot el cel ce răscumpără greșala. Prin propriile sale puteri însă omul căzut n-ar fi putut împlini această dreptate divină. De aceea, prin întrupare, Hristos s-a făcut asemenea nouă, ca să ne mântuiască. „Pe ciud noi încă eram păcătoși, El a murit pentru noi” pentruca „după cum prin neascultarea unuia singur om cei mulți au fost făcuți păcătoși, tot așa, prin ascultarea unuia singur om, cei mulți să fie făcuți neprihăniți”. Deci întruparea este într-un anumit sens, reversul pozitiv al păcatului adamitic. Precum vedem, dogma întrupării stă la temelie dogmei soteriologice și în primul rând la temelie mântuirii obiective.

Desigur însă că Dumnezeu care este atotputernic și atotînțelept, nu era constrins să se supună dreptății ca unei legii exterioare, superioară propriei sale naturi, ci putea să ne mântuiască și altcum. A făcut aceasta voind să respecte de bună voie un principiu pe care și l-a pus El însuși, când a creat pe om, principiu de a nu violenta în nici un fel libertatea naturii umane. Fără respectarea acestui principiu Dumnezeu ar fi fost inconsecvent cu Sine însuși. Deci dacă Dumnezeu în negrăita sa bunătate și

înțelepciune, „micșorându-se pe sine” a hotărât să se facă om, înseamnă că întruparea a fost găsită drept cea mai perfectă cale de mântuire. Prin întrupare Dumnezeu a ales modul cel mai potrivit de a mântui pe om, fără ca harul divin să nimicească libertatea originară a naturii umane. Prin faptul întrupării, procesul de mântuire coboară din sferele înalte ale inițiativelor divine, în sfera de jos a inițiativelor umane, făcând din întrupare baza unui proces amplu și complex de colaborare între om și Dumnezeu.

Două elemente importante pierduse omul prin căderea în păcat: În primul rând pierduse adevărata noțiune despre Dumnezeu iar în al doilea rând, ca o consecință a celei dintii, pierduse și adevărata noțiune despre sine însuși. Revelația primordială era prea îndepărtată, insuficientă, confuză și prin aceasta cu totul inoperantă. Era nevoie de o nouă impulsivitate a credinței, de o nouă revelație, care să reînnoiască și să precizeze noțiunea justă asupra naturii divine. Aceasta nu putea însă să fie dată omului decât tot în același fel în care fusese dată și revelația primordială: adică prin comuniune directă între Dumnezeu și om. Ori, ca orice comuniune, această nouă revelație fundamentală cerea prezența personală a lui Dumnezeu. Aceasta s-a realizat prin întrupare. Întruparea este modul cel mai propriu de restabilire a comuniunii dintre om și Dumnezeu în scopul revelării desăvârșite a divinității în lume și a mântuirii noastre de păcatul strămoșesc.

Sînt două probleme în opera de mântuire: problema mântuirii obiective și aceea a mântuirii subiective. Dar analizînd mai bine lucrurile ne dăm seama că dificultatea în problema soteriologică nu vine din partea lui Dumnezeu, ci mai ales din partea omului. Căci retragerea plinătății harului nu s-a efectuat printr-un act arbitrar din partea lui Dumnezeu, ci printr-o renunțare spontană a omului la starea de har. Starea de har este în esență capacitatea sufletului de a se menține liber de orice influență streină propriei sale naturi spirituale — inclusiv pornirile trupesti, care sunt expresii ale înrobirii față de lumea exterioară — și a se lăsa condus de călăuzirile harului divin. Inițial omul a pierdut nu harul, ci starea de har, capacitatea subiectivă de a sesiza și a activa harul în propria sa natură, iar retragerea harului din partea lui Dumnezeu a venit ca o consecință a acestui fapt primordial. Pierzînd starea de har prin păcatul strămoșesc, omul a pierdut implicit și harul. Urmînd pe linia aceluiași raționament vom înțelege că principala piedecă în calea restabilirii comuniunii dintre om și Dumnezeu era atitudinea refractară a omului, incapacitatea subiectivă de a se menține și de a-și însuși harul. Deaceia, cu toate că din punct de vedere teoretic-principal, harul este o condiție primordială a mântuirii, din punctul de vedere practic, al economiei lui Dumnezeu adevărata problemă era problema mântuirii subiective, a însușirii harului, problema realizării stării de har.

Faptul întrupării rezultă în primul rând din necesitățile logice și metodologice ale sfintei pedagogii divine care urmărește pregătirea sufletelor pentru însușirea harului. Dacă din partea omului căzut, problema cea mai importantă era aceea a mântuirii obiective, din partea lui Dumnezeu principala grijă era grija pedagogică de a ridica pe cel căzut, de a-l repune în stare de har, de a-l reface natura deteriorată de păcat, transformîndu-l în vas ales, capabil să adăpostească în el apele harului. Preocuparea fundamentală a lui Dumnezeu era de a trezi ființa umană, de a o renaște la viața harică și de a-l da cele mai sigure mijloace de restaurare a na-

turii sale spirituale. Prin aceste lucruri care s-au și realizat creștinismul ni se descoperă ca o adevărată maetică duhovnicească, ce urmărește reactivarea forțelor spirituale slăbite, renașterea sufletelor și recuștigarea stării de har. Ori întreg acest miracol al mântuirii noastre subiective — scopul primordial al economiei divine — nu s-ar fi putut săvîrși fără întrupare, adică fără activitatea „în trup” a însuși Cuvîntului lui Dumnezeu — Iisus Hristos — în care avem realizată în mod neîmpărțit și nedespărțit armonia desăvârșită dintre divin și omnesc.

Prin întrupare se dăruiește o nouă revelație fundamentală — revelația Treimii prin Iisus Hristos. Dumnezeu coboară prin Unul din Treime din sferele înalte și inaccesibile ale transcendenței în lumea noastră de jos, în viața noastră de toate zilele. El nu are nici chipul aspru al lui Jupiter tonnans, nici pe acela al unui înfricoșător Dumnezeu al oștirilor ci se arată ca o făptură familiară, ca un adevărat „semen” absolut, prezență tainică a transcendentului în imanentă, model desăvârșit de viață harică, forță imensă de reactivare a energiilor spirituale. Datorită caracterului său immanent Hristos Dumnezeu nu mai este un strein față de noi, ceva în afară de această lume, ci e unul dintre noi, înlocuind elementul de teroare în fața divinității, cu acela de atracție fascinatorie. Într-adevăr, mulțimile îl înconjurau cu mare interes atrase de faptul că „El îi învăța ca unul care avea putere, nu cum îi învățau cărturarilor lor”. Datorită caracterului său de transcendență, Hristos — omul nu este un simplu Rabbî, sau un proroc ci este propoveditorul unui cuvînt care e mai mult decât simplu cuvînt: adevăr care „liberează”, dînd împlinire năzuințelor celor mai intime și mai profunde ale omului credincios. Iisus Hristos Dumnezeu-omul s-a identificat atît de mult cu natura omenească încît el poate fi considerat drept Omul prin excelență, întruparea idealului desăvîrșirii umane și prin aceasta, modelul immanent transcendent al oricărei vieți creștinești. Deaceia pe bună dreptate spunea un gânditor creștin că: „Cea mai mare minune a lui Iisus Hristos nu este de a fi înviat din morți, ci aceea de a fi descoperit pînă în adînc viața și conștiința omului; ea constă nu în faptul de a fi împlinit profețiile mesianice, ci în aceea de a fi realizat pe acelea ale inimii noastre”.

Marea importanță a întrupării pentru mîntuire, în special pentru mîntuirea subiectivă, constă în faptul că a intrunit într-o desăvîrșită armonie nu numai divinitul cu omnescul, ci și adevărul cu viața și spiritualul cu trupescul. Tot ce a propoveduit Fiul lui Dumnezeu a împlinit prin propria sa viață Fiul Omului, restabilind nu numai noțiunea adevăratei umanități, ci impunîndu-se ca model teandric al întregii vieți creștine. Morala lui Iisus Hristos nu este un număr de norme cugetate, ci e formată din fapte trăite, verificate pe viu, iar cei ce vor să o realizeze n-au decât să imiteze pe cel ce este „Căpetenia și desăvîrșirea noastră”. Privită din această perspectivă, viața omului credincios nici nu este altceva decât o multiplicare la infinit a modelului cristic, o variere la infinit a misterului întrupării.

Prin prezența sa concretă, Cuvîntul întrupat, făcîndu-se asemenea nouă, restabilește comuniunea dintre Om și Dumnezeu, nu numai prin aceea că servește ca evidență, ca revelație fundamentală, oricărei experiențe religioase, ci și prin aceea că transpune termenii acestei comuniuni oarecum exterioare pe planul interior al restabilirii armoniei dintre trup și suflet. Omul, ne învață Hristos, restabilește comuniunea cu Dumnezeu în momentul în care realizează în el armonia dintre elementul fizic și cel spiritual, cu prevalarea celui din urmă, după modelul cristic al uniunii ipostatice. Cînd starea

Intrupare și îndumnezeire

Măreția și minunea tainei întrupării Logosului stă și în faptul că este temelia îndumnezeirii naturii umane în genere.

Îndumnezeirea naturii umane este corolarul întrupării Logosului, pentru că Dumnezeu nu s-a făcut om, fără să fi îndumnezeit prin această natura umană asumată de El. (M. Lot. Borodine: *Le Coeur théandrique et son symbolisme dans l'oeuvre de Nicolas Cabasilas*, în „*Irénikon*”, nov.—dec. 1936, p. 652)

Intruparea Logosului are ca scop să facă posibilă îndumnezeirea naturii umane. După principalii reprezentanți ai teologiei patristice a îndumnezeirii: Sf. Irineu, Sf. Atanasie cel Mare, Sf. Chiril al Alexandriei și Sf. Maxim Mărturisitorul, Fiul lui Dumnezeu s-a făcut om pentru a ne aduce — prin participarea Sa la natura umană — participarea noastră la natura divină. (Cf. Rousselot Pierre — Huby Joseph: *Le Christianisme et l'âme antique*, în „*Christus*”. Manuel d'Histoire des Religions. Paris 1934, p. 1096; Losski Vladimir: *Essai sur la Théologie mystique de l'Église d'Orient*. Paris 1944, p. 8) Această idee este formulată în mod clasic de către Sf. Atanasie cel Mare, care se expri-

Grigorie de Nazianz; Epistola 101. Migne P. G. XXXVII, col. 181.) Un teolog de al nostru observă, în această privință următoarele: „Ceea ce este îndumnezeit în Hristos, este natura sa umană în plenitudinea sa primită de persoana divină. Ceea ce trebuiește îndumnezeit în noi este natura noastră întregă, aparținând persoanei noastre care trebuie să intre în unire cu Dumnezeu, să devină o persoană creată cu două naturi: natură umană îndumnezeită și natură sau, mai bine, energia divină îndumnezeitoare” (Lossky: O. c. p. 151.)

Din cele de mai sus, rezultă că îndumnezeirea ce decurge din întruparea Logosului, se răsfrânge și asupra naturii umane în general. Harul divin, câștigat nouă de Logosul întrupat, nu distruge și nici nu violentează natura umană, ci o primește în flacăra undelor sale viuificatoare, o ridică, o sfințește, o desăvârșește și o îndumnezeiește.

Sf. Părinți atrag nu numai natura umană a Mântuitorului, ci și întreg neamul omenesc, în procesul de îndumnezeire deschis de minunea întrupării. Pentru ilustrare, recurgem la Sf. Maxim Mărturisitorul.

Valorificând importanța fundamentală a

mă în felul acesta: „El (Logosul) s-a făcut om, pentru a ne face dumnezei”. (Despre întruparea Cuvîntului, 54. Migne P. G. XXV, col. 192).

Desigur, îndumnezeirea ce decurge din întrupare, se răsfrânge în primul rând asupra naturii umane a Domnului Iisus Hristos. Una din consecințele uniunii ipostatice este îndumnezeirea naturii omenești. Unită ipostatic (adecă în una și aceeași persoană) cu Dumnezeu, natura omenească participă la isvorul îndumnezeirii. Fiind purtată de ipostasul divin, natura omenească a fost ridicată la gradul maxim de desfășurare a ei, fără a fi scoasă din limitele sale creaturale. Intrucît natura dumnezeiască, cu puterile și cu lucrările sale, este împreună în chip nedespărțit cu natura omenească, aceasta din urmă devine în felul acesta un vehicol revelator al dumnezeirii.

Dar îndumnezeirea nu poate fi întru totul pătrunsă de mintea omenească și nici formulată după cuviință. Căci fiind un fapt ce scapă puterii noastre de gândire, ea nu se lasă cuprinsă în formula conceptelor omenești. De aceea, ea trebuiește primită și privită în primul rând cu ochii duhovnicești ai credinței.

Îndumnezeirea naturii omenești prin uniunea ipostatică, desvăluie în chip evident valoarea firii umane de vehicol al mîntuirii. În acest sens și naturii umane în general i se potrivește — în ceace privește mîntuirea — adagiul patristic referitor la natura umană din Domnul Iisus Hristos: „Ceea ce nu-i asumat (primit), nu poate fi îndumnezeit”. (Vezi de pildă, Sf.

întrupării pentru mîntuirea subiectivă, profundul cugetător repetă mereu axioma: Dumnezeu trebuie să devină om, pentru ca omul să devină Dumnezeu. După el, mîntuirea subiectivă se fundează pe întrupare. Premisa, începutul și măsura urcării noastre la Dumnezeu, este coborîrea lui Dumnezeu la noi: „Dacă a ajuns la capătul lucrării tainice a înomenirii, . . . desigur că va ajunge și la capătul lucrării tainice de îndumnezeire a omului, făcînd pe om în tot chipul, asemenea Lui, afară de identificarea în ființă cu El, ci ridicîndu-l mai presus de toate cerurile, unde mărimea firească a harului îl chiamă . . . pe omul ce zace jos.” (Răspunsuri către Talasie, întrebarea 22. Citat după Filocalia vol. III. Traducere din grecește de D. Stăniloae. Sibiu 1947, p. 70). Scolia respectivă adaugă explicația următoare: „Intruparea lui Dumnezeu, zice, ne este chează sigură a nădejzii de îndumnezeire a firii oamenilor. Atît de deplin îl va face pe om Dumnezeu cît pe deplin s-a făcut Dumnezeu om. Căci e vădit că Cel ce s-a făcut om fără de păcat, va îndumnezeii firea fără preschimbară ei în Dumnezeu; și atît îl va ridica pe om din pricina Sa, cît s-a coborît El din pricina omului” (Ibidem, p. 74).

Sf. Maxim Mărturisitorul vorbește despre o „putere inefabilă” a întrupării, care ne face pe noi oamenii părtași la natura dumnezeiască. (Epist. 10. Migne P. G. XCI, col. 468). Căci „taina întrupării Cuvîntului înfăptuește prin har îndumnezeirea mai presus de fire a celor ce se mîntuiesc.” (Răsp. c. Tal., întreb. 63 Trad.

URARE:

Redacția și Administrația „Telegrafului Român” urează cititorilor, colaboratorilor și tuturor sprijinitorilor lui Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului cu sănătate, pace și bucurie. Cîntarea îngerilor: „pe pămînt pace, între oameni bună învoire”, să sălășluiească în sufletele tuturor o voință și mai puternică de a lupta pentru pace și pentru buna învoire între popoare.

Notă

In editura Arhiepiscopiei au apărut:

1. D. Călugăr, Caracterul religios-moral creștin;
2. Almanahul — Calendar pe anul 1956.

Sînt în curs de apariție:

1. Volumul omagial editat de „Telegraful Român” pentru Mitropolitul Nicolae (1905-1955).
2. Cartea de Rugăciuni (format mare și format mic).
3. „Cînd frații sînt împreună”. Carte de lămurire a principalelor probleme istorice ale unității bisericești a credincioșilor romîni din Ardeal.

Episcopia Clujului și Episcopia Oradea

au tipărit cite un Almanah — Calendar pe anul 1956. Asupra acestor tipărituri vom reveni cu recenzii în numerele următoare.

(Urmare din pag. 3)

de har este astfel restabilită, vasul este înnoit, ființa este renăscută, deci sufletul va fi mîntuit.

Intrupîndu-se, Logosul divin face să dispară din lume esoterismul și deschide pentru toți porțile lumii, ale perfecțiunii și mîntuirii. Nu mai e nevoie de inițiați, lumina poate fi luată direct dela sursă; Iisus Hristos, Nimenea nu e respins ci toți sunt chemați să realizeze perfecțiunea. Prin exemplu viu și concret al propriei sale persoane Mîntuitorul a dovedit că perfecțiunea nu e numai un apanagiu al îngerilor ci și al omului și că dacă sunt „mulți chemați dar puțini aleși” aceasta nu se datorește lui Dumnezeu care „voește ca tot omul să se mîntuiască și să ajungă la cunoștința adevărului”, ci se împlințește pentru că cuvîntul lui Dumnezeu nu este îndeajuns de cunoscut și împlinit.

Nu mai cel ce repetă misterul teandric al întrupării lui Hristos în propria sa viață, devenind un veritabil Alter Christus merită cu adevărat numele de creștin și va face roduri vrednice, de pocăință, pe care le va culege însuși în viața cea vecinică. Preot Opris Ioan

cît., p. 378). Ca om, Hristos e începutul naturii omenești și aluatul întregii mase; dacă, deci, El este la Tatăl, atunci noi vom fi ridicați prin El la Tatăl. (Amb. lib. Migne P. G. XCI, col. 1280).

După cum rezultă din citatele de mai sus, între întrupare și îndumnezeire există un raport de dependență causală. Prin acceptarea naturii umane singulare a Domnului Hristos, în ipostasul Logosului întrupat, întregii naturi omenești i s-a deschis virtual perspectiva îndumnezeirii după har și asemănare.

Ca o continuare a întrupării Biserica este maica zămislitoare a unei continuu întrupări morale a lui Dumnezeu în noi. După cum înomenirea lui Hristos e perspectivă deschisă spre îndumnezeirea noastră morală, tot așa și îndumnezeirea noastră după har și asemănare, este întruparea morală a lui Hristos în noi. Căci prin desăvîrșirea morală continuă a omului, Dumnezeu-Fiul ia forma din ce în ce mai mult în om. Vorbînd despre virtuți, Sf. Maxim Mărturisitorul scrie: „Prin acesteia Dumnezeu se face neîncetat om în cei vrednici” (Răsp. c. Tal., întreb. 22 Trad. citată, p. 73).

Fructificînd din plin harul pe care Logosul întrupat ni-l oferă continuu în sfînta Sa Biserică, să realizăm în noi întruparea morală a Domnului Hristos. Aceasta este cea mai de seamă îndatorire, ce se desprinde din înalta semnificație morală a întrupării Logosului.

Prof. C. Sirbu